

JÕHVIKAS

SOOMAA SÕPRADE INFOLEHT

NR. 58
juuli
2017

UUDISED ja KROONIKA

12.02.2017 – Kanga kudumise koolitus Soomaal, juhendas Eve Varik.

15.02-16.02.2017 – Haanja looduspargi naised käisid külas Soomaa rahvusparki naistel.

05.03.2017 – Kevadine suurvesi 216 cm üle Riisa nulli.

10.03.2017 – Soomaa turismikorraldajate infopäev „Looduskaitse tegevused ja turism“ Soode taastamise projektist ja turismimarsruutide kaardistamisest.

17.04.2017 – Karula RP inimeste ekskursioon Soomaa rahvusparki, kus tutvuti soode taastamise projekti töödega.

20.04.2017 – Soomaa RP koostöökogu ja kogukonna koosolek.

28.04.2017 – Soomaa RP taluarhitektuuri inventeerimise ja kohapärimuse kogumise teemaline infopäev. Rääkisid Rasmus Kask Vabaõhumuuseumist ja Lona Päll Kirjandusmuuseumist.

18.05-19.05.2017 – Vana palkmaja taastamise koolitus, juhendas Riho Keskepaik.

21.05.2017 – Vanaema aia taastamise koolitus, juhendas Tiia Trola.

27.05.-28.05.2017 – Ühepuulootsiku ehitamise koolitus, juhendas Aivar Ruukel.

16.06. ja 30.06.2017 – Savikrohvi koolitus, juhendas Malvo Tominga.

01.07.2017 – Niitmisvõistlus „Soomaa Vikatimees 2017“.

04.07.-06.07.2017 – Soomaa RP noore looduskaitse kursused.

Suvised Jõhvi juhtkiri on pühendatud vikatiga niitmisele. 2017. aasta juulikuu alguses toimus Soomaal, Sonni talu maal, kümnes Soomaa Vikatimehe võistluse võistlus. Meenu-tuseks, et esimene võistlus toimus 2008. aastal Oksa puisniidul. Tasavärgses võistluses, kus osales 13 võistlejat ja ligi 50 pealtvaatajat, pärjati esimeseks Soomaa Vikatimeheks Maimu Kuill. Pooltunnise mõõduvõtmise käigus kogusid Maimu Kuilliga sama palju punkte ka Aaren Linnas, Sulev Viies, Mati Toomsalu, Enn Vare, Erich Palm ja Tõnis Korts. Stiilseima välimuse eest otsustasid kohtunikud anda esikoha ainsale osaleanud naisele.

Võitja väljaselgitamisel võeti kõige enam arvesse töövõtteid, kvaliteeti ja niitmise kiirust, kuid boonuspunkte andsid ka kaitsealuste taimede niitmatjätmine ning teemakohane riietus.

Niitmisvõistluse korraldamise algatas Soomaa Sõprade Selts, soovides üritusega väärtustada vanu kombeid ja oskusi. Esimesel niitmisvõistlusel olid kohal Kurgja muuseumi töötajad, kes rääkisid vikatist ja teistest heinatööriistadest.

Järjekorras teine Soomaa vikatimehe võistlus toimus 2009. aastal Karuskose

talul Kitsakäärul heinamaal, kus igale võistlejale anti ca 150 m² lapp, mille nad pidid ära niitma. Võistlusel jälgiti peamiselt töö kvaliteeti ning võistleja riietust. Sel korral sai tihedas rebimises esikoha Sulev Viies.

Järjekorras kolmas Soomaa Vikatimehe võistlus toimus 2010. aastal Tipu külas Kaabakate sauna juures. Võistlusrajale pääsesid 11 võistlejat ja seekordse võitluse võitis Madis Mutso Suure - Jaanist.

Ja nii ta siis käima läks. Kui juba kolmas korda oldi vastu peetud, siis neljaski võistlus ei saanud tulemata jääda. Neljas võistlus peeti 2011. aastal ja siis võitis Mati Toomsalu. Neljas niitjate jõuproov talletati filmilindile, sest Soomaa Sõprade Seltsi tellimisel tehti filmi, mis räägib vikati kasutamisest ja heinateost. Teos kannab pealkirja „Vikatit elukaar“ ning selle autoriks on Imre Annus.

Kuigi trimmerid ja muruniidukid võtavad vägisi võimust ning kevadest sügiseni võib kõikjalt kuulda muruniiduki surinat, siis vähemalt juuli alguses lüüakse Soomaal vikatid uuesti läikima ja hommikul lühel võib kuulda luisu kilksumist vastu vikatitera.

TIPU LOODUSKOOLI SÜNNIPÄEV SÜNNIPÄEVA KOHVIK JA TÖÖTOAD

Tipu Looduskoolis
22. juuli 2017. alates kella 12.00

KEVAD-SUVI TIPU LOODUSKOOLIS

Kevad-suvised tegemised Tipu looduskoolis on olnud põnevad ja vaheldusrikkad. Looduskooli pakutavaid õppeprogramme külastas kevadhooajal üle 300 lapse, alates päris väikestest mudilastest, kes käisid Kaisukarude eluga tutvumas koos emmedega kuni gümnaasiuminoorteni välja. Lisaks oleme korraldanud vahvaid matku, huvitavaid töötubasid ning õppepäevi, mille raames said osaleda targemaks metsa kui põliskoosluse koha pealt ning näpunäiteid, kuidas rajada aeda permakultuuri põhimõtteid jälgides.

Samuti on hoo sisse saanud meie laagrisuvi. Juba teist aastat korraldasime laste looduslaagrit, millest seekord kujunes tõeline poiste laager. Üheskoos käisime kanuutamasa, metsas matkamas, jahtisime õhtuhämaruses röövitud laagrilippu, mängisime veesõda ja meisterdasime kasetohust karjapasunat. Laagrilusti lisasid veel mitmed mängud, onni ehitamine ja oma soovi järgi pitsa valmistamine. Palju elevust tekitasid üllatuskülastused, kelleks olid arboristid, kes tutvustasid oma tööd ning lasid kõigil soovijatel kat-

setada kõrge männi latva ronimist.

Esmakordselt toimus juuni alguses lastelaager täiskasvanutele. Nagu nimigi ütleb, oli tegemist torede laagriga kõigile, kes tahtsid endas lapselikkust lusti üles leida ja vanu laagriaegu meenutada. Laagripäevi täitsid mängud, matk koos juunikuule omase karge temperatuuriga jõe ületuse ja üllatusülesannetega. Lisaks tuli osalejatel ehitada kilelaun, valmistada kasetohust nuustik, värske viht ja jõesavist ilumõks, mida kõike sai mõnusal saunaõhtul ka kohe katsetada. Toimused ka suveolümpiamängud, kus võisteldi näiteks sellistel toredatel aladel nagu veepüssi-purjetamine ja pimevehklemine.

Lisaks sellele, et looduskoolis pidevalt midagi huvitavat toimub, on meil nüüd hea meel rõõmustada külastajaid ka meie uute püüasukatega. Juba eelmisest aastast tuttavaks saanud jänele ja kanadele lisaks võib nüüd looduskooli õuel näha ringi jalutamas eriti uhket ja värvikat kukke, uudistada näidismesitaru, kuhu asus elama kaks mesilasperet ja kindlasti ei jäta kedagi külmaks kitsema kolme tallekesega.

TIPU LOODUSKOOL SAAB 10 AASTASEKS

2007. aastal 19. juulil kirjutasid Tiina Korts ja Dagmar Hoder alla Tipu Looduskooli asutamislepingule ja esimesele põhikirjale. Ametlikuks nimeks valiti MTÜ Tipu Looduskool. MTÜ-de seadus nägi siis aga veel ette, et sõna ühing või selts peab olema nimes välja kirjutatud ja selle tõttu tuli MTÜ nime muuta Mittetulusühing Tipu Looduskooliks. Nii sai MTÜ registrisse kantud alles 7. augustil.

Sellest sündmusest on möödas nüüdseks juba 10 aastat, mis on andnud looduskoolile just sellise näo, nagu ta praegu on.

SÜNNIPÄEVA KOHVIK JA TÖÖTOAD

Tipu Looduskoolis
22. juuli 2017
Alates kella 12.00

Kõik looduskooli uued ja vanad sõbrad on oodatud tähistama „lapse“ sünnipäeva 22. juulil algusega kell 12, mil looduskooli uksed on kõigile avatud. Toimub meisterdamise töötuba, mängud ning saab lähemalt tutvuda meie tiigi elustikuga. Avatud on kohvik. Tasub tulla kogu perega, et veeta üks vahva päev looduses. Päeva sissetulek läheb Tipu koolimaja katuse remondi fondi!

HAABJA TAHUMINE

Kõik sai alguse meie saksa vabatahtlike plaanist ehitada looduskoolile oma haabjas. Juba talvel käisime Aivar Ruukeliga lootsiku ehitamiseks sobivat puud otsimas ning leidsime paraja haava kohe looduskooli lähedalt metsast. Samal ajal aga langetati haabja ehitamiseks kõlbulik puu ka Kõpu lähedal ning seega otsustasime esimesena leitud puu veel kasvama jätta ning tulevane lootsikutoorik transporditi Tippu Kõpust.

Haabja ehitamise õppepäevade raames alustas väike seltskond huvilisi lootsikule kuju andmist juba maikuu. Vahepeal sai

hoogsalt kirvetööd harjutada looduskoolis vabatahtlikuna töötav Moritz. Järgmised õppepäevadel, mis toimusid 30. juunist 1. juulini hõõveldati lootsiku väliskuju ja tahuti sisemust. Augustikuu (3.-4. august) koolitusel tahetakse jõuda haabja laotamiseni. Tuleval aastal seisab ees lootsiku tõrvamine ja kaarte paigaldamine.

Õppepäevade läbiviimist toetavad Siseministeerium ja KÜSK Kohaliku Omaalgatuse Programmist SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Dagmar

LOOVTÖÖLAAGER

Tipu Looduskoolis
14.-18. august 2017

Juba teist aastat korraldame Tipu Looduskoolis loovtöölaagrit, mis on mõeldud koolilastele, keda uuel õppeaastal ootab ees loovtöö tegemine. Laagris läheme koos ka nuumatkale, ujume, mängime, matkame, istume õhtul lõkke ääres ja teeme lõkkel süüa. Meelelahutuslike tegevuste kõrval saavad noored juhendajate toel teostada oma loovtöö praktilist osa ja alustada ka vormistamisega. Nii saab oluline osa kooliaasta kohustuslikust tööst tehtud ning õppeaasta jooksul ei pea koolis lisaega veetma.

Sel aastal saab laagris loovtöid teha järgistel teemadel:

Savist pisiehte valmistamine (savi voolimine ja maapõletus)

Taimedega lõnga värvimine (katsed ja dokumentatsioon)

Maakunst/LandArt (projekti teostamine ja dokumentatsioon)

Toit looduses(t) (vaatame ja katsetame, mida söödavat loodus meile pakub ja kuidas seda kohapeal valmistada)

Parveehitus (looduslikest vahenditest veesõiduki ehitamine)

VANA TALUAIA TAASTAMISE JA KUJUNDAMISE ÕPPEPÄEV

21. mail oli Soomaa rahvuspargis võimalus taimetarga Tiia Trolla (OÜ Vanaema Aed) juhatusel saada teadmisi ja ideid, mida hakata peale vana taluaia.

Päeva esimesel poolel oli Tõramaa looduskeskuses loeng, kus Tiia Trolla

andis ülevaate Eesti aiakujunduse ajaloost, vanade taluaedade plaanidest; rääkis, mida silmas pidada traditsioonilise taluaia taastamisel ja kujundamisel, kuidas määrata oma koduaia taimi, millised on meie põlissordid ning soovitas, kuidas

valida taluaeda sobivaid liike ja sorte.

Päeva teisel poolel külastati koos kolme Soomaa aeda. 1950.-tel rajatud Karskose talu aias rääkis Tiia, mida hakata peale pikka aega hooldamata õunapuudega, kuidas taastada nende viljakus. 19. saj. II poolel rajatud ja aastakümneid hooldamata Üleoja talu aias oli teemadeks, kuidas tunda võsas ära endisaegset aia planeeringut, kuidas leida ja määrata metsistunud kultuurtaimi ja mida pidada sellise aia taastamisel silmas. Vanad talu- taimed, mis on juba vähemalt 25 aastat meie kliimas vastu pidanud, on väärtus omaette juba seetõttu, et neid ei pea po- putama ja katma nagu enamust lõuna või lääne poolt sisse osetuid. Vanade kohalike sortide kasutamine koduaias tagab nende säilimise tulevikuks. Vale tegu on taluaeda taastama asudes see enne bul- dooseriga tasaseks lükata ja panna sinna kasvama sabiina kadakad vms hetke moetaimed, mis võib-olla ei lähegi seal hästi kasvama. Kolmas külastatud aed, Käära talu oma, on samuti rajatud 19. saj. lõpus, kuid olnud järjepidevalt kasutuses. Selles aias segunevad parimal moel uus ja vana, aed on asjatundlikult ja südame- soojusega hooldatud. Siin oli nii palju huvipakkuvat, et peale koolituse lõppu jäi Tiia meist maha perenaise Ainoga taimi vahetama! Palju tänu Mariellile ja Ainole, kes lubasid huvilised oma aedadesse ringi vaatama!

Pille

SAVIKROHVI KOOLITUS OKSA TALUS

16. juunil ja 30. juunil toimus meister Malvo Tominga juhendamisel Sandra külas Oksa talus savikrohvi koolitus. Koolitus koosnes kahest etapist, kuna tööprotsessi läbiviimiseks on erinevate etappide vahel vajalik savi kuivamine.

Esimesel koolituspäeval õpiti tegema erinevaid lihtsaid kat- sed, mille abil on võimalik tuvastada loodusliku savipinnase sobivus krohvitoeks, koostama krohvi koostise retsepti, paigal- dama palkseinalle krohvimise aluseks pilliroost alusmatti, sega- ma valmis krohvimisegu ning kandma krohvitavale seinalle esimest krohvikihki.

Teisel koolituspäeval pandi paika olemasoleva materjali jaoks sobiv tasanduskihi koostise retsept, tutvuti erinevate vii- mistluse tehnikatega ning erinevate seinte armeerimise võima- luste/vajadustega, samuti õpiti praktikas tasanduskihi seinalle kandmist. Koolituse tulemusel sai Oksa talu tagatõa sein täiesti uue väljanägemise. Tänu lahkele perenaisele Irenele, kes lubas savikrohvi huvilistel oma seina peal kätt harjutada!

Pille

SOOÜLIKOOOL

KONVERENTS
„TURISM LOODUSKAITSEALADEL“
14.-16. september 2017

Sel sügisel toimub Sooülikooli aastaseminar rahvusvahe- lise konverentsina teemal "Turism looduskaitsealadel".

Konverentsil soovime saada vastuseid küsimustele kuidas turism toetaks kohalikku kogukonda, looduskaitset, pärandi hoidmist ja elurikkuse säilimist ning tutvustame häid koostöövõrgustike toimimisi kaitsealadel.

Neljapäeval ja reedel (14.-15. september) toimuvad loengud (eesti ja inglise keeles tõlkega), Avatud Ruumi arutelu Kõpu mõisas ja külastatakse Riisa raba taasta- misala. Laupäeval on ekskursioonipäev, mille raames on võimalik külastada kohalikke ettevõtteid ning minna raba- ja kanuuretkele.

Konverentsi kohta infot leiab Tipu Looduskooli kodulehelt.

Konverentsi läbiviimist toetavad
Siseministeerium ja KÜSK
Kohaliku Omaalgatuse Programmist
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

SOOMAA VIKATIMEES 2017

1. juuli varahommikul kogunes Soomaal Tipu luhale rahvast lähedalt ja kaugelt, ikka selleks, et maha pidada juba traditsiooniks saanud vikatiga niitjate jõuproov „Soomaa Vikatimees 2017“. Seekord siis juba kümnendat korda. Ümarguse vanuseni jõudnud võistlus oli seekord rahvusvaheline ja väga kõrge tasemega. Võistlejate ravis oli neli eelmist võistluse võitjat ning rahvusvahelist mõõdet andis võistlusele Soomaal tutvumisreisil olevate noorte grupijuht Johann Helm. Kokku oli võistlejaid 15.

Peale Tõnise tervituskõne, võistlusradade loosimist ja maavanema ergutussõnu asusid võistlejad võistlustulle. Niita tuli ristküliku kujuline niiduala, mis luhale maha märgitud. Hinnati niitmise kvaliteeti. Võistluse kohtunikeks olid Sulev Viies ja Aarend Linnas.

Kümme aastat tagasi toimus esimene võistlusiitmine Oksa puisniidul. Peale

selle, et niideti puisniidul, muutis tookordse võistluse eriliseks veel see, et kuna oli märjavõitu suvi, tuli nii mõnelgi võistlejal vahel vees niita.

Kümnendal niitmisevõistlusel sai naistest esimese koha Ursula Mikkor. Soomaa Vikatimees 2017 tiitli pälvis Madis Mutso. Madisele oli seekordne teiseks tiitlivõiduks. Esimest korda võitis Madis Soomaa Vikatimehe tiitli 2010. aastal.

Peale niitmisevõistluse lõppu kogunesid võistlusest osavõtjad, pealtvaatajad ja kaasaalajad Sonni talu hoovi, kus perenaine Olga Korts pakkus kohvi ja plaadikooki. Aida all sai vaadata filmi „Vikati elukaar“

Niitmisevõistluse ürituse korraldamist toetas:
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus
Kodanikuühiskonna Sihtkapital
Keskkonnaamet

**Soomaa Vikatimees 2017
Madis Mutso**

SUVE RISTSÕNA

Kõrvale

4. Lill, millest punutud pärjaga sai jaaniõöl tulevikku ennustada.
6. Luhtadel pesitsev haruldane kurvit-saline.
8. Soomaa luhtadel kasvav metsik gladiool.
9. Salapärane lind, kes kettab vokki.
10. Soomaa metsades kasvav metsik iiris.

Alla

1. Soomaa luhtadel õitsev metsik iiris.
2. Rootsi lipuvärvides lill.
3. 10. juuli 2017
5. Kuidas on ellerheinana tuntud varasuvise lille teaduslik nimi?
7. Soomaa luhtadel elutsev ruiklane.

Vastused:

1. SiBeRiv³Hu⁰Öök, 2. H²LiK³ärghEiN,
3. seiTsMeveNNap^{er}, 4. Äi,Tar 5. PääSuSiM, 6. RaguNe^{er},
7. Ruikl^äÄk, 8. NidUkUrEmÖök, 9. Öös^{rr},
10. Koll^äNe^önnu⁴öök

